1. హైదరాబాద్ సంస్థాన సామాజిక-రాజకీయ సందర్భంలో తెలంగాణ ప్రత్యేక సాంస్కృతిక గుర్తింపును పరిశీలించండి.

పరిచయం:

హైదరాబాద్ రాచరిక రాష్ట్రంలోని ఒక ప్రాంతంగా తెలంగాణ, గొప్ప చారిత్రక వంశపారంపర్యత, భాషా పరిణామం, సమకాలీన మత సంప్రదాయాలు, జానపద కళలు మరియు సామాజిక-రాజకీయ ప్రతిఘటన ద్వారా ఒక ప్రత్యేక సాంస్కృతిక గుర్తింపును అభివృద్ధి చేసుకుంది. అసఫ్ జాహి రాజవంశం పాలించినప్పటికీ, తెలంగాణ తన స్వదేశీ సంప్రదాయాలను నిలుపుకుంది, రాజకీయ అణచివేత మరియు ప్రాంతీయ నిర్లక్ష్యం నేపథ్యంలో దాని సాంస్కృతిక గుర్తింపు బలమైన దృఢత్వ శక్తిగా ఉద్భవించింది.

1. చారిత్రక మరియు భౌగోళిక ప్రభావాలు:

- తెలంగాణను శాతవాహనులు, చాళుక్యులు, కాకతీయులు, కుతుబ్ షాహీలు మరియు అసఫ్ జాహీలు వంటి ప్రముఖ రాజవంశాలు పాలించాయి, ప్రతి ఒక్కరూ ఆలయ నిర్మాణం, పరిపాలనా వ్యవస్థలు మరియు స్థానిక సంప్రదాయాలలో శాశ్వత వారసత్వాలను మిగిల్చారు.
- దక్కన్ పీఠభూమి నుండి కృష్ణ-గోదావరి బెల్ట్ వరకు ఈ ప్రాంతం యొక్క స్థలాకృతి దాని వ్యవసాయ మరియు స్థిరనివాస నమూనాలను రూపొందించింది, గ్రామీణ, పండుగ-కేంద్రీకృత సాంస్కృతిక జీవితానికి దోహదపడింది.

2. సాహిత్య మరియు భాషా గుర్తింపు:

- తెలంగాణ తెలుగు మాండలికం, దాని విభిన్న స్వరం మరియు పదజాలంతో, దానిని కోస్తాంధ్ర నుండి వేరు చేసింది.
- మల్లయ్య రేచన రాసిన కవి జనాశ్రయం వంటి తొలి తెలుగు సాహిత్య రచనలు స్థానిక చాళుక్య ఆస్థానాల కింద ఉద్భవించాయి.
- నిజాం పాలనలో తెలుగు-ఉర్దూ సాంస్కృతిక అనుసంధానం ఈ ప్రాంత భాషా గుర్తింపుకు గొప్పతనాన్ని చేకూర్చింది, అదే సమయంలో పరిపాలనలో భాషా వినియోగం ఆధారంగా సామాజిక సోపానక్రమాలను కూడా సృష్టించింది.

3. పండుగలు, కళలు మరియు నృత్యాలు:

- వ్యవసాయ మరియు స్త్రీ ఆధ్యాత్మిక మూలాలు కలిగిన బతుకమ్మ మరియు బోనాలు వంటి పండుగల ద్వారా తెలంగాణ జానపద సంస్కృతి స్పష్టంగా వ్యక్తమవుతుంది.
- పేరిణి శివతాండవం వంటి నృత్య రూపాలు మరియు ఒగ్గు కథ, జంగమదేవరలు మరియు గరగ నృత్యం వంటి కథా సంప్రదాయాలు ప్రదర్శన కళలను రూపొందించాయి.
- పిట్టల దొర వంటి జానపద వ్యంగ్య రచనలు నిజాం కాలం నాటి అణచివేతను విమర్శించాయి, కళను ప్రతిఘటన రూపంగా ఉపయోగించడాన్ని తెలియ చేశాయి.

4. ఆర్కిటెక్చర్ మరియు క్రాఫ్ట్ సంప్రదాయాలు:

- వాస్తుశిల్ప వారసత్వంలో వరంగల్ కోట, రామప్ప ఆలయం, చార్మినార్ మరియు గోల్కొండ కోట ఉన్నాయి, ఇవి కాకతీయ మరియు ఇండో-ఇస్లామిక్ శైలుల మిశ్రమాన్ని ప్రతిబింబిస్తాయి.
- పెంబర్తి లోహపు పని మరియు నిర్మల్ పెయింటింగ్స్ వంటి ప్రత్యేకమైన చేతిపనులు స్థానికంగా ఆదరించబడ్డాయి మరియు ప్రాంతీయ సాంస్కృతిక గుర్తింపుకు గుర్తులుగా మారాయి.

5. మతపరమైన సమకాలీకరణ మరియు సామాజిక-రాజకీయ వాదన:

"గంగా-జమున తెహజీబ్" అనే ఆలోచన తెలంగాణ ఉమ్మడి హిందూ-ముస్లిం సంప్రదాయాలను నిర్వచించింది. భూస్వామ్య నిజాం పాలనకు వ్యతిరేకంగా తెలంగాణ తిరుగుబాటు (1946–51), తరువాత, తెలంగాణ రాష్ట్ర సాధన ఉద్యమం, సాంస్కృతిక జ్ఞాపకశక్తి మరియు స్థానిక గర్వం నుండి బలాన్ని పొందాయి, జానపద గుర్తింపును రాజకీయ ప్రతిఘటనగా మార్చాయి.

ముగింపు:

హైదరాబాద్ సంస్థాన పరిధిలో తెలంగాణ సాంస్కృతిక గుర్తింపు వైవిధ్యభరితంగా మరియు సమకాలీనంగా ఉండటమే కాకుండా రాజకీయంగా కూడా వ్యక్తీకరించబడింది. దాని చరిత్ర, జానపద సంప్రదాయాలు మరియు ప్రతిఘటన ఉద్యమాలలో పాతుకుపోయిన ఇది చివరికి సామాజిక-రాజకీయ గుర్తింపు మరియు ప్రత్యేక రాష్ట్ర హోదా కోసం దాని అన్వేషణకు పునాదిగా మారింది.

2. తెలంగాణ సాంస్కృతిక దృశ్యాన్ని రూపొందించడంలో సాంప్రదాయ జాతరలు మరియు పండుగల పాత్రను విశ్లేషించండి.

పరిచయం:

సాంప్రదాయ ఉత్సవాలు మరియు పండుగలు తెలంగాణ సాంస్కృతిక నైతికతకు కేంద్రబిందువుగా ఉంటాయి, దాని సమకాలీన సంప్రదాయాలు, సామాజిక-మతపరమైన వ్యక్తీకరణలు మరియు వ్యవసాయ మూలాలను ప్రతిబింబిస్తాయి. ముఖ్యంగా దీర్ఘకాలిక సామాజిక-రాజకీయ ఉద్యమం నుండి ఏర్పడిన రాష్ట్రంలో ఆచార వేడుకలకు మించి, అవి గుర్తింపు, సమాజ బంధం మరియు సాంస్కృతిక కొనసాగింపుకు వాహనాలుగా పనిచేస్తాయి.

1. సాంస్కృతిక గుర్తింపు మరియు సంప్రదాయాలను బలోపేతం చేయడం:

- వ్యవసాయ మరియు ఆధ్యాత్మిక పద్ధతులలో పాతుకుపోయిన బతుకమ్మ మరియు బోనాలు వంటి పండుగలు తెలంగాణ మాతృస్వామ్య సాంస్కృతిక వ్యక్తీకరణలను మరియు ప్రాంతీయ గర్వాన్ని బలోపేతం చేస్తాయి.
- ఆసియాలోనే అతిపెద్ద గిరిజన సంఘాలలో ఒకటైన సమ్మక్క-సారలమ్మ జాతర (మేడారం), కోయల వంటి గిరిజన వర్గాల మౌఖిక చరిత్రలు మరియు ఆచారాలను సంరక్షిస్తుంది.
- బుర్ర కథ మరియు అసదుల నృత్యాలు వంటి ఆచారాలు తరతరాలుగా సమాజ జ్ఞాపకశక్తిని మరియు సాంస్కృతిక జ్ఞానాన్ని నిలబెట్టే జ్ఞాపక సాధనాలుగా పనిచేస్తాయి.

2. సామాజిక ఐక్యత మరియు మతపరమైన సమకాలీనతను పెంపొందించడం:

- పీర్ల పండుగ (ముహర్రం) వంటి కార్యక్రమాలను హిందువులు మరియు ముస్లింలు సంయుక్తంగా జరుపుకుంటారు, ఇది తెలంగాణ గ్రామాలకు ప్రత్యేకమైన గంగా-జమున తెహజీబ్‌ను ప్రదర్శిస్తుంది.
- జాతరలు కుల, తరగతి మరియు మతపరమైన సరిహద్దులను దాటి, సమాజాల మధ్య పరస్పర చర్యకు స్థలాలను అందిస్తాయి, తద్వారా బహుత్వవాదాన్ని పెంపొందిస్తాయి.

3. కళాత్మక వ్యక్తీకరణ మరియు జానపద సంస్కృతికి ఉత్ప్రేరకాలు:

- ఒగ్గు కథ, తప్పెట గుళ్లు, కవ్వాలి మరియు గరగ నృత్యం వంటి సాంప్రదాయ ప్రదర్శనలు తెలంగాణ జానపద కథా సంప్రదాయాన్ని కాపాడుతూ పండుగలు మరియు జాతరలలో ప్రధాన వేదికగా నిలుస్తాయి.
- ఈ సందర్భాలలో తరచుగా స్థానిక వ్యంగ్యం మరియు కథ చెప్పడం (ఉదా., పిట్టల దొర) జరుగుతుంది, ఇవి చారిత్రాత్మకంగా సామాజిక అన్యాయాన్ని మరియు నిజాం కాలం నాటి అణచివేతను విమర్శిస్తాయి.

4. ఆర్థిక మరియు జీవనోపాధి ప్రాముఖ్యత:

- కొమరవెల్లి మల్లన్న జాతర మరియు భద్రాచలం రామనవమి వంటి ఉత్సవాలు స్టాళ్లు, హస్తకళలు మరియు పర్యాటకం ద్వారా స్థానిక ఆర్థిక వ్యవస్థను పెంచుతాయి.
- బెల్లం (సమ్మక్క జాతర), పూలు (బతుకమ్మ), మరియు పండుగ ఆహారాలు (రంజాన్ సమయంలో హలీమ్, సంక్రాంతి సమయంలో సకినాలు) విక్రయాల ద్వారా చేతివృత్తులవారు మరియు విక్రేతలకు కాలానుగుణంగా ఆదాయం లభిస్తుంది.

5. కాలానుగుణ గుర్తులు మరియు వ్యవసాయ ఔచిత్యం:

- పండుగలు తరచుగా కాలానుగుణ మార్పులతో సమలేఖనం చేయబడతాయి, ఉదా, సంక్రాంతి గుర్తు పంట, బోనాలు వచ్చే రుతుపవనాలు (ఆషాడం).
- ఇవి గ్రామీణ సామాజిక-ఆర్థిక జీవితంలో ఒక లయను కొనసాగించడంలో సహాయపడతాయి, సమాజ పద్ధతులను సహజ చక్రాలతో సమకాలీకరిస్తాయి.

6. సాంస్కృతిక వ్యాప్తి మరియు పవిత్ర సముదాయాలు:

- LP విద్యార్థి "సేక్రెడ్ కాంప్లెక్స్" సిద్ధాంతం ప్రకారం, ప్రధాన జాతరలు (ఉదాహరణకు, ఏడుపాయల జాతర, సలేశ్వరం జాతర) స్థానిక మరియు పాన్-ఇండియన్ సంప్రదాయాలు కలిసిపోయి, సాంస్కృతిక కొనసాగింపు మరియు వ్యాప్తిని ప్రోత్సహించే ప్రదేశాలుగా మారతాయి.
- కరీంనగర్‌లో పురుషులు బతుకమ్మ ఆడుతున్నారు, ఇది అభివృద్ధి చెందుతున్న సంప్రదాయాలను మరియు అందరినీ కలుపుకునే స్వభావాన్ని ప్రతిబింబిస్తుంది.

ముగింపు :

సాంప్రదాయ ఉత్సవాలు మరియు పండుగలు కేవలం వేడుకలు కావు, తెలంగాణ సాంస్కృతిక ప్రకృతి దృశ్యంలో అంతర్భాగాలు. అవి గుర్తింపును, సంఘాలను వారధిగా, ఆర్థిక జీవితాన్ని ఇంధనంగా, ఆధ్యాత్మిక కొనసాగింపును ప్రతిబింబిస్తాయి, తద్వారా ప్రాంతీయ సాంస్కృతిక స్పృహ యొక్క సారాంశాన్ని రూపొందిస్తాయి. తెలంగాణలో, సంస్కృతి జీవిస్తుంది మరియు ఊపిరి పీల్చుకుంటుంది, ఇది స్మారక చిహ్నాలలో మాత్రమే కాదు, ఈ సామూహిక జీవిత వేడుకలలో కూడా ఉంటుంది.